

Folkehelse og livsmestring i sørsamisk reindrift

Erfaringer fra arbeid med samisk helse i sørsamisk område

Hanne Svinsås Magga Okt-23

RVTS Midt

Reindrift -kulturbærere

- Nærhet til reindrift gir ofte mer nærhet til språk
- I reindriften brukes masse ord som ikke finnes på norsk
- Materialer til duodji /duethie –viktig for identitet og tilhørighet
- Sosial og kulturell arena, der alle viktige ting i livet skjer, innhold og mening, essensielt for tradisjonskunnskap, tilhørighet, arbeidsfellesskap, det gode liv, fri fra storsamfunnet, en samisk arena
- Man kan ikke bare slutte, da mister barn og barnebarn retten for all fremtid
- Fravær fra reinflokken under samling, skilling, flytting, merking og slakting, kan få katastrofale følger. Spesielt hvis man har en liten siida, eller liten familie
- Helseopphold, rusopphold, soning i arbeidskrevende sesonger kan koste alt
- 39% ikke årlig ferie, 49% ikke tilgang på vikar, 78% jobber når syk eller skadet
- Mange sliter tungt etter å ha falt ut av reindriften. Sorg, depresjon, kan oppleves å miste meningen med livet.

Kulturelle aspekter – ikke alt blir forstått

- Kultur er ryggmarksrefleksen – og man fortolker utfra sin egen – også norskekulturelle gjør det
- Å tie når man er uenig/ melde seg ut - kontra den som tier samtykker
- Å skulle tåle, være sterk, ta det man får som en «mann»
- Ikke klage, ikke vise at man er berørt
- Snakke norsk på samisk - indirekte/diffust/hintende/unngå troll i ord (E.Gerhardsen)
- Mangel på tillit til norsk øvrighet / ikke ville snakke /dele
- Flere generasjoners erfaringer med overgrep og press -
- Reindrifta er ikke en jobb, det er et liv
- Storfamilien – god støtte når den fungerer / Ekstremt krevende ved konflikt
- Reindrift IKKE kun kjøttproduksjon – KULTURNÆRING - Kan kulturnæring «styres» av agronomer uten forståelse for kulturen? Jmf. 2016-Landbruksdepartementets ønske om mindre kulturfokus i næringa
- Eks kalveslakt- et brudd med samisk kultur og tradisjon- statens krav

Kommunikasjon - bakgrunn

- "Det onde øret hører" en utvidet form av "bank i bordet"?
- Bør ikke snakke for mye om at det går bra, eller snakke høyt om forventninger- det kan snu!
- Uttale seg forsiktig om fremtiden
- Antagelig bakgrunn for talemåter som: "blir vel å komme", "tenkte å dra", "hvis man lever"
- Kan fremstå som forsiktig, usikker, planløs, useriøs for den uinnvidde

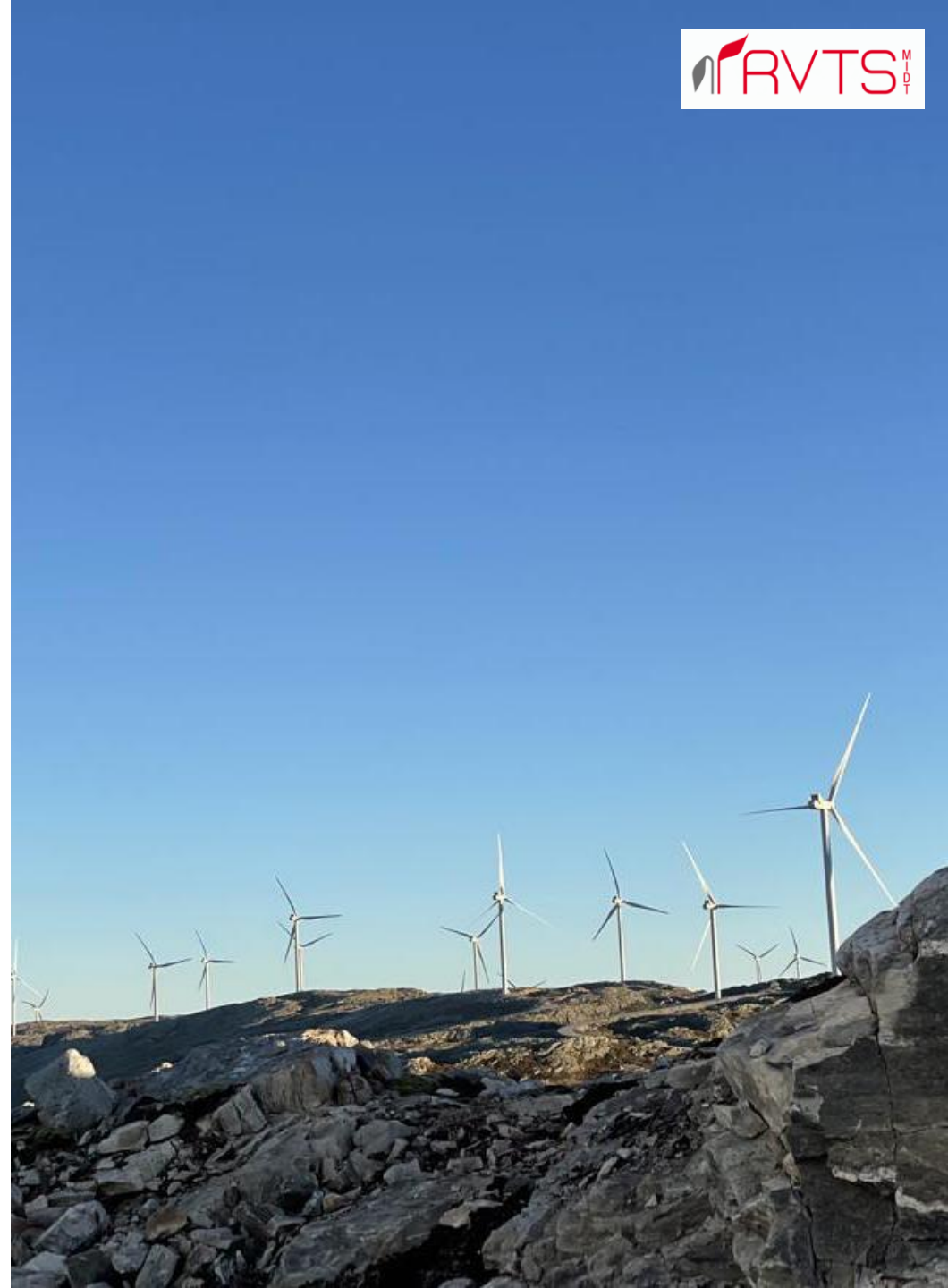
Hvilke faktorer forteller reindriftsutøvere påvirker deres helse?

- Inngrepsproblematikk – en evighetskamp beitekonflikter – ubehagelige telefoner og kommentarer
- Oppfølging av kommuneplaner, opptil 9 kommuner, fylkesplaner, reguleringsplaner, verneplaner søknader med mer – Tar enormt mye tid, kunnskap og energi - ØKENDE
- Rovdyrtap
- Rettsaker – enormt tid og ressurskrevende, dyrt, emosjonelt utmattende (nesten 200 år)
- Medias vinkling av samiske saker og reindriftssaker – i veien for fremskritt/konflikt/klikk
- Hets, sjikane og trusler mot seg selv, familien og distriktet
- Uttrygghet på fjellet når man treffer sinte bønder og andre
- Interne konflikter i distriktet eller i det samiske miljøet
- Å måtte stå personlig ansvarlig for alt alle samer noen sinne har gjort
- Forvaltningen- lite tillit- annen virkelighetsforståelse? Lite kunnskap om reindrift og urfolksrett – Patriarkalsk holdning – næring som må kontrolleres – ikke kan stoles på
- Velmenende hjelpere og byråkrater – som blir mer eksperter enn reindriften selv- og skal «passe på» - Forskere som tolker uten kulturkontekst
- Møte med NAV eller helsevesenet – manglende kunnskap og forståelse
- Bekymring for barn og barnebarn, og for fremtiden

Inngrepsproblematikk – en evighetskamp

- Et rasistisk lowerk laget for å beskytte det norske mot det samiske?
- Fosen – når man tvinges til å forhandle om å gi fra seg sin rett til eget livsgrunnlag, etter å ha vunnet mot staten Norge i høyesterett
- Øyfjellet –Nordland– Massivt press om vindkraft i hele Sápmi –Hva skjer hvis Fosen «faller»?
- 420 kV-linja, Statnett, rammer Fosen nu, med tiden helt til Kirkenes
- Joma gruver –massivt PR stunt fra utbygger –frieri til deler av lokalsamfunnet –skaper store vonde splittelser i lokalmiljøet – Kommunen har sagt ja
- Nasa gruver
- Mineralleting i Riastens kalvingsområde og sommerland
- Turstier, hyttebygging, veier, grustak, hundekjøring, naturturisme
- Tord Lien i Aneo (Trønderenergi, 19 kommuner, KLP og HitecVision) på salgsturne til formannskap i trønderske kommuner – FØLG PENGENE
- Hvordan møte utbyggingsinteresser og storkapitalens dresskledde advokater
- Mangel på kunnskap om urfolksrett i forvaltning – Hvem sitt ansvar? Hvem skal gjøre noe med det? Hvem betaler?
- Verdifull eldgammel tradisjonskunnskap verken forstås eller verdsettes. Agronomen vet best
- Politikere med ønske om arbeidspasser, popularitet og ambisjoner om makt og gjenvalg
- Manns minne er kort på norsk og langt på samisk

«Strukturene som skal ivareta alle gjelder ikke for oss»

Sitat Arvid Jåma

- Hva gjør det med folk å stå hele sitt liv i kamp for næringsgrunnlag og kultur?
- Frustrasjon, fortvilelse og motløshet
- Opplevelse av å være utenfor samfunnet
- Opplevelse av å være rettsløs
- Tap av framtidshåp - FINNES vi om 50år?
- Følelse av verdiløshet
- Enorme helsekonsekvenser av Fosensaken – for samer fra hele Sápmi
- Hva skjer om Fosen «faller»?
- Gjelder ikke rettsvesenet og demokratiet for samer

Hva kan man gjøre?

- Den som tier samtykker IKKE – Uttrykke sine meninger klart og tydelig
- Taushet skaper psykisk uhelse – snakke sammen om bekymringer – ÅPNE spørsmål
- Tørre å spørre hvordan folk har det – spørre om selvmordstanker
- Selvmordstanker er ikke nødvendigvis uttrykk for psykisk sykdom - kontekstavhengig
- Det er hjelp å få - SANKS, (Samisk helseteam), HMS i reindriften og «Psykolog i lomma», RVTS Midt, NASAK
- SANKS oppretter et lavterskel/krisetilbud til reindriften stasjonert i Tromsø
- Alle med behov kan søke hjelp fra SANKS, uansett etnisitet, språk, bosted, yrke
- Helsepersonell kan ikke løse problemet, men lytte, støtte, hjelpe å takle
- Støtte hverandre- ikke bestandig reindriften styrke – klare å legge til sides konflikter?
- Gode norske støttespillere- skape allianser som gir viktig støtte
- Gamle måter å løse interne saker på, samtaler til man er enige, konsensus – bedre løsning en moderne vestlig lederskapsmodell?
- Bli bevisst sin egen kolonialisering av tankemåte- og andre samers – Bidrar vi selv til fornorskning?
- Dekolonialisering

Historiske traumer og historiens ekko

Arbeidets Rett 3 d · 🌐

Over to tiår på 1800-tallet bevilget Stortinget penger for å sette bort samiske barn i Røros til norske fosterforeldre. Målet var full kulturell og språklig fornorskning.

RETTE.NO

(+) Samiske barn i Røros ble tatt vekk fra familiene sine og plassert hos norske fosterforeldre. Målet var å fornorske dem

NRK Sápmi Alle våre artikler Oddasat - Nyheter Koronavirus Sápmis Ta kontakt med oss

– For intelligent til å være urfolk

Anders Fjellheim (78) har bare fem års folkeskole bak seg. Likevel tviler Rørosbygdene skogeierlag på om han er en same. – Han er altfor intelligent til å være urfolk, hevder de.

Dan Robert Larsen @darsen

Publisert 6. mars 2009 kl. 13:06

Artikkelen er flere år gammel.

FOTO: DAN ROBERT LARSEN / NRK

Kritisk til stans av Gaudalsløypa

Brit Eva Lundereng i Kafé Fjellopplevelse reagerer på fylkesmannens stans av Gaudalsløypa i vinter.

for 2 dager siden (redigert)

Liker Svar 1

Skyt saman først, så reinen. 🙄 😊 😊

5 t Liker Svar

Makuler heller rapporten.

Hvor lenge kan man holde ting kunstig i live?

Svar (2)

«Nå er det på tide at samene begynner å betale for seg, og slutte å snylte på hederlige lokale mennesker»

Kilde: Nea Radio

Å kreve sin rett er investering i god helse

- Kontakte NRL- arealavdelingen, evt Statsforvalteren evt Protect Sápmi, evt Sametinget tidlig i prosessene – ikke la det gå for langt
- Minne kommunene om konsultasjonsplikten- Utbyggere er ikke konsultasjonspartnere
- Fritt og informert forhåndssamtykke – et viktig urfolksprinsipp – kreve at utbygger betaler det som det koster for reindriften å møtes på like vilkår (arbeidstid, dreng, reiser, utredninger, osv)
- Anmelde samehets og diskriminering

Hets, fordommer og diskriminering

- 4 millioner reindriftseksperter – alle vet bedre enn reieierne
- Landbruksministerens store styrke: oppvokst i landbruket. Hvorfor er ikke oppvekst i reindriften også verdsatt kunnskapsmessig?
- 40 % eller 4,4 % av Norges landareal?
- Tall Miha undersøkelsen 3 av 4 unge samer opplever diskriminering
- NIM: 24% i sørsamiske områder har observert hatprat mot samer siste år
- NIM: 23%: Samer har for nye særrettigheter
- NIM: 14%: Samer hindrer fremskritt og utvikling
- Amnesty: Hver 4 ytring om samer er negativ
- Også samer kan hetse andre samiske grupper – kolonialisering av tenkemåte

Hva gjør samene selv med dette?
Det er jo bare syting og gnag om urfolks rettigheter.
Kanskje de selv kan bidra til en bedre statistikk?

[Svar](#) · [Rapporter](#)

[Til toppen](#)

Arbeidets Rett

sytt, sytt. De må tåle at noe går dem i mot. Det må alle andre grupper finne seg i.

[Svar](#) · [Rapporter](#)

[Til toppen](#)

Arbeidets Rett

Hvorfor anmelde hets?

- Sette en grense – signaleffekt – ikke fritt frem
- Åpenlys hets flytter grenser, senker terskelen også for uønsket adferd
- Godt å stå opp for sin egen og andre sin psykiske helse og livskvalitet
- Erfaringer fra FB – gruppa: bra for moral, fellesskap, lette på trykket
- I ytterste konsekvens selvmordsforebyggende
- Sende signaler til unge samer, de skal ikke måtte ta imot alt
- Barn og unge må bære byrden (eks Kira saken, togpåkjørslar)
- Forlange respekt – for oss selv, familie, venner
- Har stor betydning for psykisk velvære – ikke brenne inne med alt
- Det har en effekt!

Stoler ikke på samer. Det er noen luringer.

FOSEN

Skuespill hele opplegget. Etter noen mnd med krancling blir vindmøllene stående, og samene får ei kjempeerstatning. Akkurat det de er ute etter. Sann mine ord.....

SELG SAMER TIL PUTIN

Ærlig talt. Har ingenting i mot samer, men nå må de ta seg en pære.

PSYKISK HELSEHJELP: Lina Maria Karlisen (37) forteller at hun ble bisto samisk ungdom under Fosenaksjonen, og at hun ser en økning av hets i ettertid av demonstrasjonene. Foto: Julie Solvén Jacobsen

Økt hets mot samer etter Fosenaksjonen

Coenonen Lina Maria Karlisen inntar som coenonen under skolen, og forteller på om alt

Ikke vil de ha vannkraft, Ikke vil de ha vindkraft, Ikke skal folk få bevege seg på vidda. Vil ikke, vil ikke. Nå kan det være det same 🖐️

Har aldri vært og bør aldri bli urfoøk påTosen, ei heller ikke i Norge,. Det er på tide å innse at det er en fake! Sjøsamere derimot var på plass lenge før!

Dra hjem til sameland og lev på vidden med rein, men uten strøm. Kutt all strøm til dem som protesterer . PR kåt samesanger.

Ja, der kom det, ikke uventet 😂😂 Med en gang det er noen som sier dere imot, (noen av dere) så er vi rasistiske 😂😂 Og med de holdningene, som du har, kan jeg godt forstå at det er en god del samehets. Du ber jo om det selv... 🙄 Det er ikke mye

Jeg anbefaler at samene holder seg i Finnmark og betaler tilbake alle milliarder de har fått av storsamfunnet samt fraskriver seg fremtidige subsidier. Vist det er så viktig å hevde sin kultur og særegenheter.

Topptilhenger

Begynner å miste respekt for disse reieneierne. De bruker snøskuter til reingjeting og transport for å komme seg til og fra reinflokkene. Andre framkomstmidler som reindrifstøvere også bruker er ATV og tohjuls terrengmotorsykler, båt og bil. Merkelig at ikke reien blir forstyrret og skadet av all støyen og eksosen. Har de tenkt på at disse kjøretøyene snart må byttes ut med elektrifiserte kjøretøyer, jeg bare spør.....

Stikk fingeren i jorda! 1.6 % av beite på fosen berøres . Å nå må folk slutt å påvirk sæ av hiu Ella der. Vant jo skiten pga av minoritet å tatt helt av på høy på sæ sjøl! Greit hu syng på karaoke nivå minus men vær så snill!! Itj all pr e god pr å ødelagt av omgivelsan dessverre. Fått en filmrolle pga av statis men gagne jo itj saken i hele tatt! No må man ta til vettet !!

2 t Liker Svar

På tide å forby samenes bruk av snøskutere og Atv - ekte urfolk bør bruke rein som framkomstmiddel.

Mye fin natur. I dag er det mye forsøpling og ødeleggelse av denne sårbare naturen med ATVer og snøscootere, samt nedbeiting.

2 d Liker Svar

12

For folk flest, altså de som bor i Norge eller kommer som turister fra langt vekkistan. Er motorisert ferdsel i naturen forbudt. Men for en bitte liten gruppe som nærmest gjør krav på land og vann i store deler av landet. Så er motorisert ferdsel den vanlige måten å ta seg frem på. Det er muligens fordi de ikke vil slite på «skallene/fottøyet» sitt. 🙄

Bøndene trenger vi i Norge. De produserer mat til HELE Norges befolkning, også dere. Kjøtt, melkeprodukter grønnsaker, potet osv. Hva, og hvor mye, produserer reindrifstøringa ?? 🙄😂 Minimalistisk.... Trenger vi reindrifstøringa ?? 🙄 Nei, dere er noen få eiere, som legger "beslag" på store felles, offentlige, landområder. Og det er ei lite samfunnsnyttig næring.

KIIRA SAKEN -ALTA

Få ut navnet på vedkommende så man kan dra å tyvslakte litt av flokken hennes :-)

Denne joikakødden har ikke livets rett..

188 010 kr

859 givere, Avsluttet 10.09.2022

94% av 200 000 kr

Mai-Lene Forsblom mottar pengene

Hedra står bak

Siste aktivitet

1 ga anonymt

Linda

2 ga anonymt

Folk ha

di gitt

Facebook

Pikant

Ingen blir straffet for at Kiira (6) ble skutt og drept: - Det var en ren henrettelse

Dette ikke tilgjvelig, fans finnjevla 🤔

Ta å skyt rein eier da du slipper bedre ut sv de en å skyte rein

1 min Liker Svar

Kan ikke noen få lagt ut navnet på morderen?

6 / 14

Noen bør dras etter en atv.

Gevær e rett hær... Ikke skyt vedkommende. Hammere kolben hardt i hauet på han.. Til skallen sprekker 🤔

2 t Liker Svar

Fy faen æ håpe de jævlan som sto bak det her får sin straff! At det går an.. dem sku vært hengt opp ned etter pungsteinan i gågata. De her folkan e det viktig å få tak i!

Liker Svar

8

Fyfaen at det går Ann 🤔🤔🤔🤔🤔🤔 jævla idiot, skulle vært slept etter atv med tau rundt halsen sjø!!!! 🤔🤔🤔🤔

🤔 kjenne æ klike

Lapp e lapp

2 min Liker

Sku vert han som drepte hunden som sku vert dø om den jaget rein eller ikke skal alltid ta kontakt me eier først har opplevd noe lignene me noen en full saue bonde kom å tok live av mine hunder i fylla .... neste gang sånt skjer håpe æ han som dreper hunden blir pina til døde

2 min Liker Svar

men da har jo politiet fått sin mulighet. Og når de gir opp, er det vel folkets tur til å rydde opp....

2 t Liker Svar

ei kule i panna burde holdt for sånne utskudd av noen dyremishandlere. Såne folk kan fort gjøre det samme mot mennesker også.. 🤔🤔

5 t Liker Svar

Ja, det er vel flere eksempel på at de skyter på hverandre på vidda. Vi burde gjerde dem inne, så de kunne utrydde hverandre.... 🤔

4 t Liker Svar

Jepp, den person skal æ egenvendig skam slå halvveis ihjel

2 t Liker Svar

Nån sku forre dit opp å gjort samme me dem å slengt dem under en stein før dem gjør nåt lignanes med et menneske. Såne folk mangle en del av psyken å burde vært avliva.

1 d Liker Svar

Jeg hadde hatt reinskjøtt resten av livet for å si det sånn om det hadde vært min hund. Hadde henta meg ett akkurat når det passet

1 min Liker Svar

DOMFELLELSER

Bare å kjøre på reinean, rein skal forsåvidt ikke være på veian, men på viddah, klarer ikke sami ednan å holde styr på reinsdyran sine må det no bare vær, når e kommer kjørende, prøver jeg bevist å treffe reinan, klarer som regel å treffe med døra.. Trur det er bevist at vår alles kjære same ante, jager reinsdyran ut på veien med vilje, første ordet dem lærte var erstatning før dem lærte å si mamma og pappa.. Kem som stoler på samerne ? Spik.. Nei ingen, ikke en ærlig same.. Dem veit nok ka dem jør, sett dem rundt laavoen med hasjpipe og funderer på kor dem skal jage

funderer på kor dem skal jage ut dyran sine for å tappe den norske stat for kronasje som e og du har jobbet hardt for, våre egne skattekroner ? Synds e hører samer, skattekroner hva er det ? Jatta jatta jatta. Hallo dem hører heime på viddah.. Ikke her med den latterlige klovne draktan dem fær å vasa i. Kjenner du lokta av tennveske, er det en same ikke langt unna på 1,30 og lokter bål. No gidd e ikke skreiv meir, bi så fette provosert på disse same jævlan.. Burde ha bedt dem reise til h..... Sagt det på en såpass hyggelig måte at dem faktisk hadde gleda seg til turen.

11 t Liker Svar

Liker Kommenter Del

Vær den første til å like dette

Ja reidriftsnæringa kom først men hvem var hær å ga lappen mat når dæm kom sigan inn over landegrensan som en pæst 🤔🤔🤔🤔🤔 Å i dag har dæm tatt urættmæssig overtatt alt utaforr gulstripa 🤔🤔🤔🤔

2 t Liker Svar

Ressurs – Sannhetskommisjonens rapport

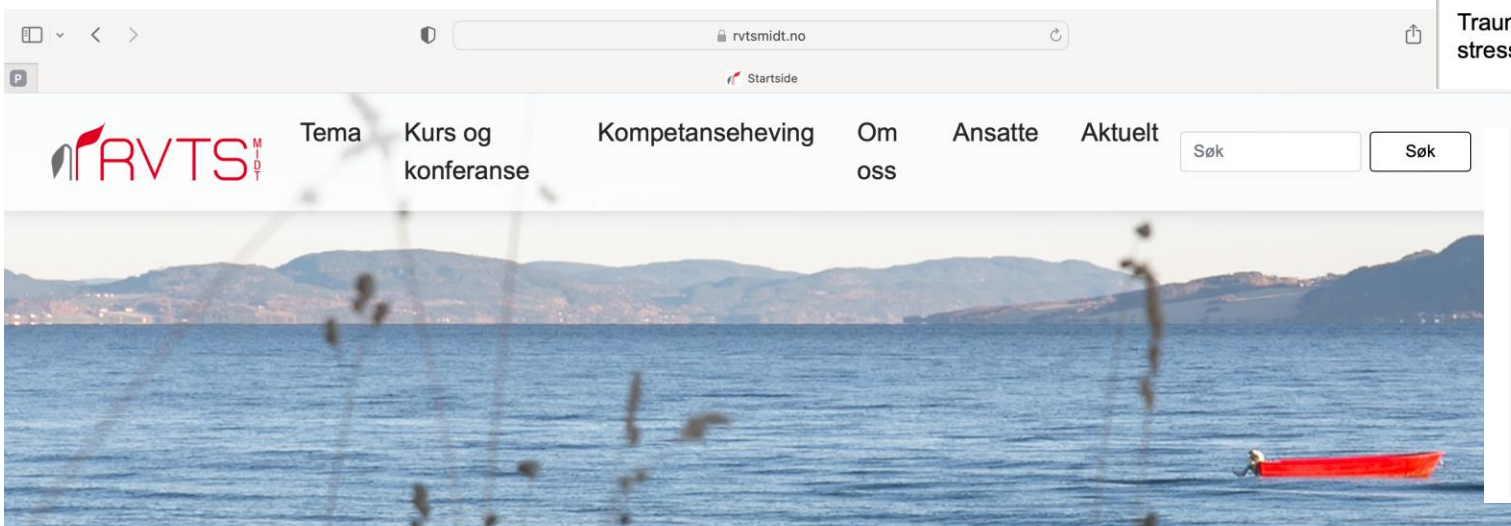
Bestill papirutgave

Rapporten er på 658 sider (inkludert vedlegg). Papirutgaven kan bestilles fra ekspedisjonskontoret på Stortinget: ekspkont.postmottak@stortinget.no.

- Er det mulig å forsones?
- Hvem skal forsones, og med hva?
- Kan vi forsones med en majoritetsbefolkning som ikke kjenner historien?
- I hvor stor grad kjenner majoriteten til kommisjonen?
- Kan vi forsones med noen som ikke tar et skikkelig oppgjør?

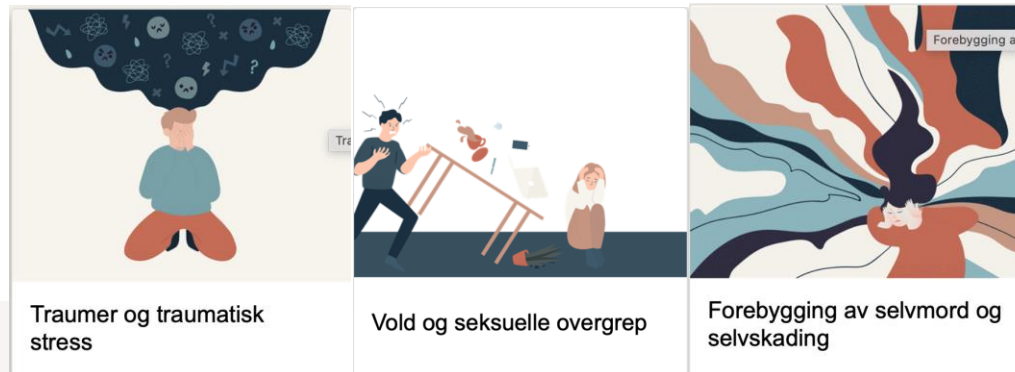

Ressurser – RVTS Midt

Ressurssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, RVTS Midt, er en samarbeidspartner for helse- og sosialtjenestene i kommunene, spesialisthelsetjenesten, offentlige, private og frivillige organisasjoner som tilbyr hjelp til volds- og kriserammede.

Vi tilbyr veiledning, konsultasjon, undervisning, kurs og konferanser og bidrar til kompetanseutvikling gjennom forskning og fagutvikling.

Vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil.

(Isdal, 2000)

Strukturell vold

Med strukturell vold menes politiske, økonomiske, juridiske og kulturelle forhold som opprettholder ulikhet og urettferdighet og derigjennom undertrykker og skader mennesker. Det kan skje for eksempel ved politiske tiltak, lovverk, forskrifter og forordninger. Det kan også komme til uttrykk gjennom holdninger og utsagn fra grupper eller enkeltpersoner.

Ulike former for diskriminering er eksempel på en form for strukturell vold, som gjør seg gjeldende på mange nivåer i en rekke samfunn. Strukturell vold omfattes ikke av begrepet vold i nær relasjon.

Dinutvei.no

Ressurser - SANKS

LOGG INN
HELSENGORGE

SØK 🔍

MENY ☰

Forside > Fag og forskning > SANKS

SANKS

Samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus
- Vi er her for deg

esanks.no

eSANKS – samisk kulturkompetanse: L

VELKOMMEN TIL E-LÆRINGSPORTALEN

Samisk helse, kultur, språk og pasientmøter

Brukernavn

Passord

Logg inn

[Glemt passordet?](#)

Er det første gang du er her?

Hvordan registrerer jeg meg som ny **bruker** i e-læringskurset

- Når du har skrevet inn nettadressen

Ressurs -HMS i Reindriffta- Psykolog i lomma

Psykolog i lomma til alle reindriffts utøvere

(Bilde: hentet fra HMS i reindriffta på facebook side)

De fleste av oss opplever perioder der problemene blir litt for store eller litt for mange.

Det er ikke alltid lett å finne veien ut og opp på egen hånd! Det er vanlig å ha vanskelige perioder – men de kan utvikle seg til varige psykiske vansker hvis du ikke får den støtten du trenger, når du trenger den. I kartleggingen av HMS-behov som HMS-prosjektet har gjennomført, etterspør reindriffts utøverne et tilbud innenfor psykisk helse som er fleksibelt og lett tilgjengelig.

HMS-prosjektet har nå inngått avtale med Overvinne om levering av et digitalt psykologisk behandlingssystem. Systemet til Overvinne består av en app med selvhjelps verktøy, støtte og råd – en "psykolog i lomma".

Appen er laget av anerkjente norske psykologer fra NTNU og St. Olavs Hospital

Ressurser

Nasjonalt samisk kompetansesenter (NASAK)

Foto: Árvu / Marie Louise Somy

Om oss

Vi arbeider for å styrke kvaliteten på tilbudet for samiske barn, voksne og familier i barnevernet, familievernnet og krisesentrene.

[Våre oppgaver, mandat og kontaktinformasjon](#)

Lær mer om:

- [Samer og barneoppdragelse](#) →
- [Samer og språk](#) →
- [Samer og følelser](#) →
- [Samer og identitet](#) →
- [Samer, familie og slekt](#) →

Samisk kultur, historie og befolkning

Det samiske samfunnet er mangfoldig og variert, med store språklige, kulturelle og næringsmessige forskjeller.

[Les mer om samisk kultur, historie og befolkning](#)

Om NASAK

Nasjonalt samisk kompetansesenter (NASAK) skal sikre et mer likeverdig tjenestetilbud til den samiske befolkningen. Vi skal bistå familievernnet, kommunalt barnevern, statlig barnevern og krisesentre om samiske forhold.

Kontakt oss

E-post: nasak@bufetat.no

Samene i Norge er anerkjent som urfolk både av lovgiver, regjering og domstolene, samt av internasjonale organer. Norske myndigheter har derfor klare nasjonale og internasjonale forpliktelser overfor det samiske folk

- [FNs erklæring om urfolksrettigheter](#)
- [FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter \(SP\)](#)
- [ILO-konvensjonen nr. 169](#)
- [Barnekonvensjonen](#)

Rett til likeverdige offentlige tjenester

Statens ansvar for at samisk befolkning skal kunne sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsnivå omfatter at staten skal tilby språklig og kulturelt tilpassede helse- og velferdstjenester.

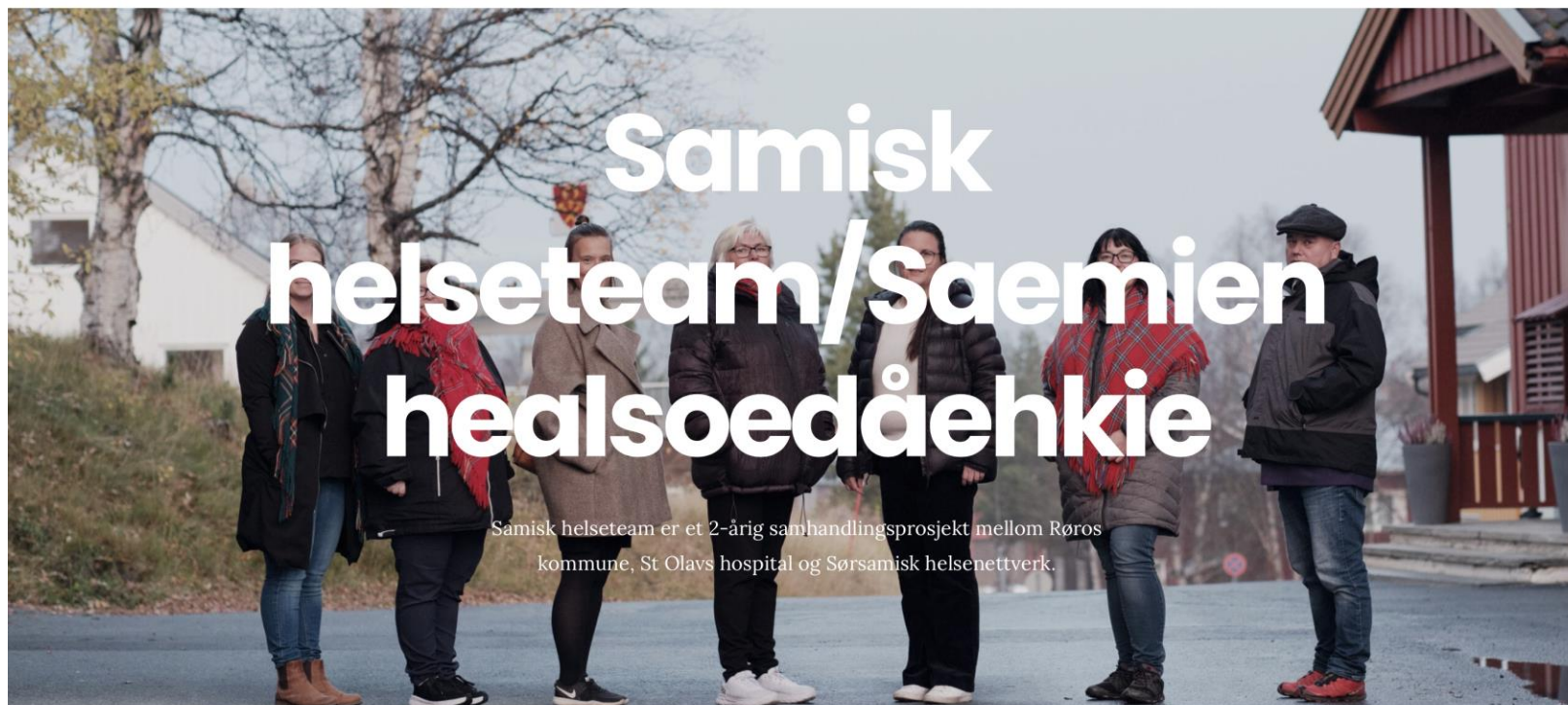
Etter likestillings- og diskrimineringsloven § 24 skal offentlige myndigheter i all sin virksomhet arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling, og hindre diskriminering, stereotypisering og trakassering. Likebehandling av samisk befolkning vil i mange tilfeller ikke

Ressurser – Åarjelsaemien Healsoedåehkie

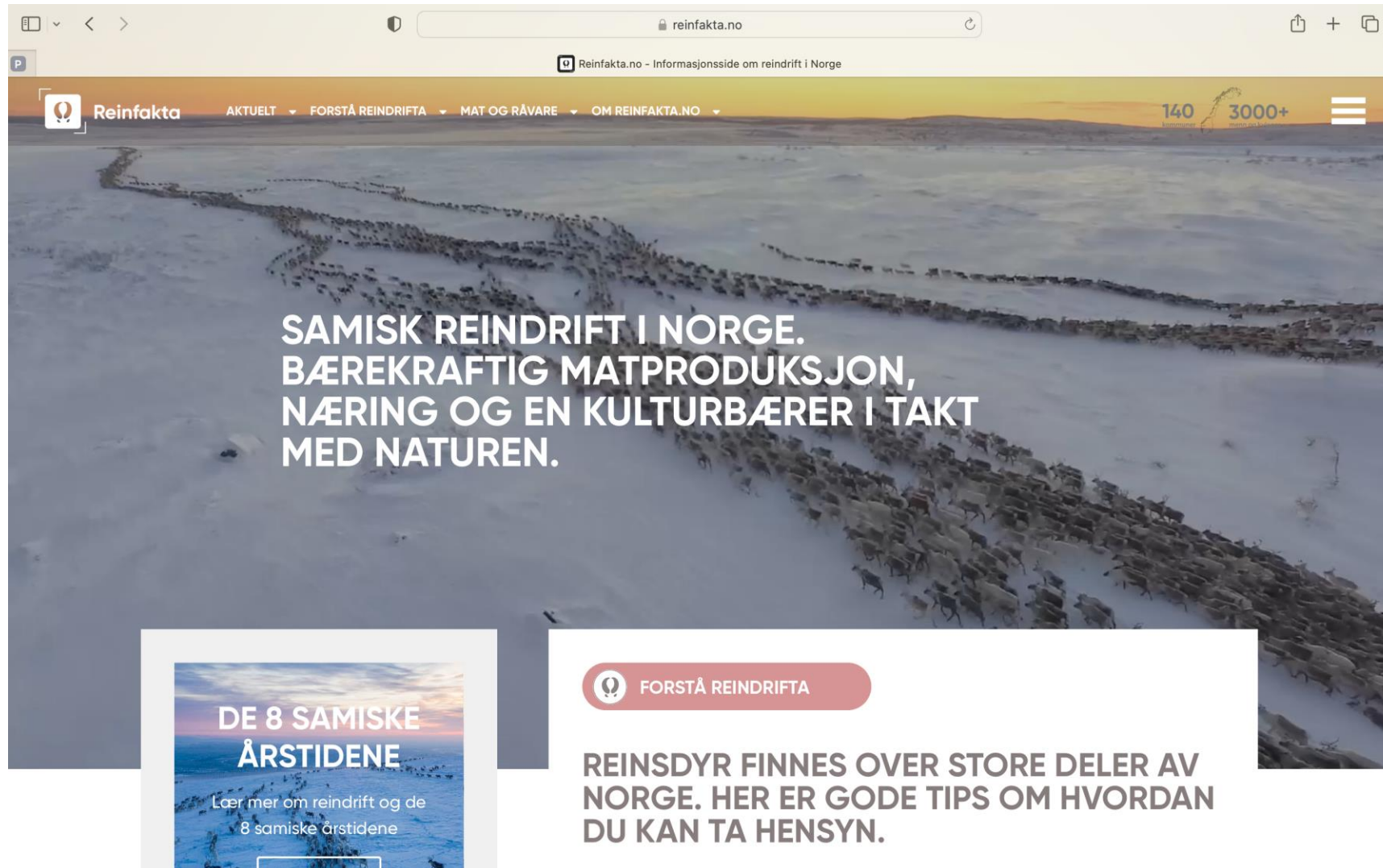
Sørsamisk helsenettverk
Åarjelsaemien healsoedåehkie

[PROSJEKTER](#) [OM OSS](#) [KONTAKT](#) [RESSURSER](#)

Ved å bruke vårt nettsted aksepterer du bruken av informasjonskapsler. [Godta](#) [Personvernerklæring](#)

Ressurs – Reinfakta.no -NRL

reinfakta.no

Reinfakta.no - Informasjonsside om reindrift i Norge

Reinfakta

AKTUELT ▾ FORSTÅ REINDRIFTA ▾ MAT OG RÅVARE ▾ OM REINFAKTA.NO ▾

140 3000+

**SAMISK REINDRIFT I NORGE.
BÆREKRAFTIG MATPRODUKSJON,
NÆRING OG EN KULTURBÆRER I TAKT
MED NATUREN.**

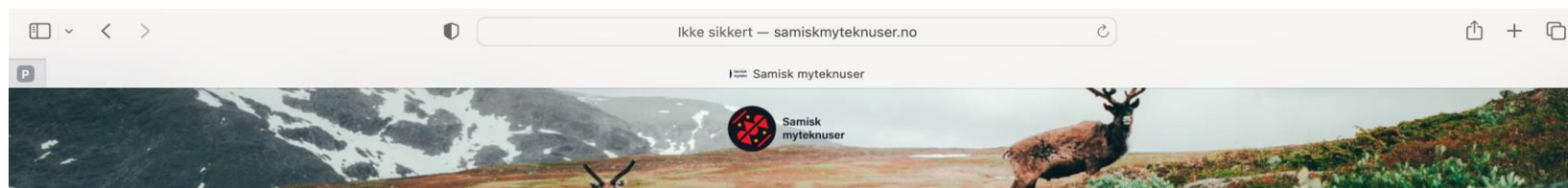
**DE 8 SAMISKE
ÅRSTIDENE**
Lær mer om reindrift og de
8 samiske årstidene

FORSTÅ REINDRIFTA

**REINSDYR FINNES OVER STORE DELER AV
NORGE. HER ER GODE TIPS OM HVORDAN
DU KAN TA HENSYN.**

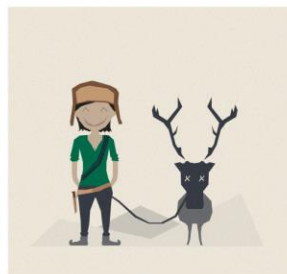
Ressurser - Myteknuser

Vi knuser de mest vanlige mytene om samer med harde fakta!

Myte 1: Samer har masse særrettigheter og goder vi andre ikke får

Myte 2: En same er en som driver med reindrift

Myte 3: Bare samer kan drive med reindrift

Myte 4: Samer hindrer fremskritt og utvikling

Myte 5: Samene vil ha en egen stat

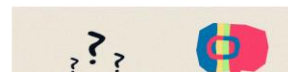
Myte 6: Samene snylter på staten

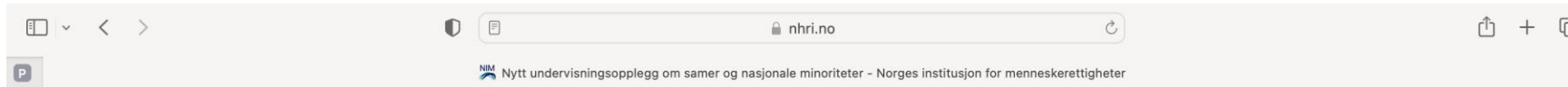
Myte 7: Samene er privilegerte med mange stipender og utdanningsstøtteordninger

Myte 8: Samer er hårsåre

Ressurser – NIM Norges Institusjon for Menneskerettigheter

NIMs arbeid Om NIM Kontakt Temaer

Language Søk

[Forsiden](#) » Nytt undervisningsopplegg om samer og nasjonale minoriteter

ARTIKKEL

Nytt undervisningsopplegg om samer og nasjonale minoriteter

Ressurser – Likestillingscenteret KUN

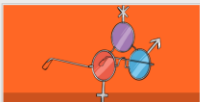

Rasismeveileder.no

HJEM HOVEDMENYEN HVA ER RASISME MORE...

Rasismeveileder.no

➔ Gå til veileder

FAGOMRÅDER

 <p>ALDER OG FUNKSJONSEVNE</p>	 <p>LIKESTILT ARBEIDSLIV</p>	 <p>BARN OG OPPVEKST</p>	 <p>ETNISITET OG RELIGION</p>
 <p>KJØNN- OG SEKSUALITETSMANGFOLD</p>	 <p>MENN OG MASKULINITET</p>	 <p>VOLD</p>	 <p>INTERNASJONALE PROSJEKTER</p>

Utviklet av:

likestillingscenteret
KUN
innsikt for endring

I samarbeid med:

OMOD
Egalia
senter mot diskriminering

Veilederen er laget med støtte fra [Bufdir](#)

Webinar om likeverdige tjenester og forebygging av samehets og diskriminering

WEBINAR

Likeverdige tjenester og forebygging av samehets og diskriminering

Onsdag 5. oktober, Kl. 09:15 – 14:00

Se den på YouTube

 Tweet

Ressurser – FB gruppa Dokumenter Samehetsen

Duđaš Sámečielahemi / Dokumenter Samehetsen

+ Inviter

Ressurs – Pressens faglige utvalg

PRESSEFORBUNDET OFFENTLIGHET OM OSS KONTAKT A A+ Q

SØK I PFU BASEN

Bla gjennom

Avansert søk

Å klage til PFU skal være enkelt og gratis

I boksene nedenfor finner du alt du trenger å vite for å sende en klage til Pressens Faglige Utvalg (PFU).

Vi ber deg bruke vårt [klageskjema](#) når du skal klage til PFU.

Har du spørsmål, ta kontakt på telefonnummer: 22 40 50 40 eller e-post: pfu@presse.no

PFUs sekretariat holder til i [Pressens hus](#) Adresse: Skippergata 24, 0154 Oslo

KLAGESKJEMA

Du sender inn din klage her.

[les mer >](#)

ÅPENHET

Saksbehandlingen i PFU er offentlig.

[les mer >](#)

PFU jobber med å f...
du noen forsla...

Skriv her...

- Få klager fra samiske miljø
- De som kommer er dårlig forklart i kontekst
- Klar sammenheng mellom medievinkling og hets

Ressurser – Politiets nettverk mot hatkrim

BLIKK

Magasinet Nyheter Kultur Meninger Rosa sider Veiviseren

Hatkrim

Politiet trapper opp innsatsen mot hatkriminalitet

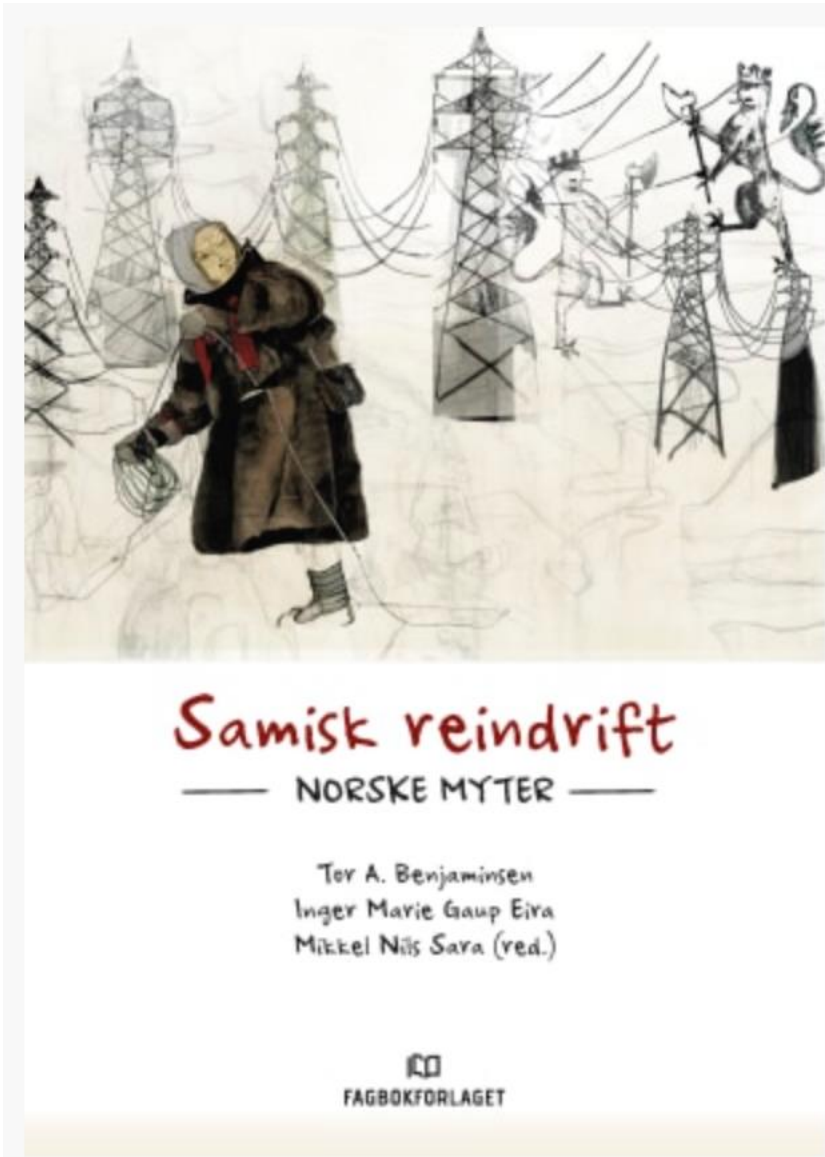
– Du skal møte et kompetent politi uavhengig av hvor i landet du anmelder, sier leder av hatkriminalgruppen, Monica Lillebakken.

Monica Lillebakken har lenge ledet hatkriminalgruppen i Oslo politidistrikt. Nå skal gruppa også arbeide på nasjonalt plan. Foto: Helle Aasand.

Ressurser- «Samisk Reindrift Norske Myter»

Samisk reindrift

Norske myter

Reindrift har et dårlig rykte i Norge. Det har lenge blitt hevdet at det er for mange rein i Finnmark, og at dette går utover lavmattene på vidda, produktiviteten i næringen og dyrevelferden.

Denne boka drøfter forestillinger og realiteter om samisk reindrift. I motsetning til bildet som skapes av medier, politikere og forvaltning, argumenterer forfatterne for at den tradisjonsbaserte reindriften er en økologisk bærekraftig aktivitet. Næringen trues derimot av arealinngrep som gruvedrift og feilvurderinger i statens reindriftsforvaltning. Boka viser at det er grunn til å legge om til en reindriftsforvaltning der utøvernes egen tradisjonsbaserte kunnskap tas på alvor.

Ressurs – «Gåebrien Sijte, en Sameby i Rørostraktene» (Sverre Fjellheim)

Gir en god innføring i bakteppet for utviklingen av reindriftslovgivningen

